

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
“ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА”

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

М.А.Н.

• Мала академія наук
• України під егідою
• ЮНЕСКО

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ XVII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ “АКАДЕМІЧНА Й УНІВЕРСИТЕТСЬКА НАУКА: РЕЗУЛЬТАТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ”

12-13 ГРУДНЯ 2024 РОКУ

УДК 308:316.33

СИСТЕМНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У КОНТЕКСТІ РЕЗИЛІЄНТНОГО
РОЗВИТКУ: ГЕОПОЛІТИЧНІ ВИКЛИКИ

Заяць Т.А.

Інститут демографії та проблем якості життя НАН України
scap@online.ua

Комеліна О.В.

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
komelinaolha@gmail.com

У глобальному просторі відбуваються складні трансформації системного характеру, які охоплюють систему цінностей, соціальних норм, поведінкових стереотипів. Ключові завдання трансформаційного розвитку зазвичай знаходяться в площині гармонізації інвестиційно-інноваційних, соціально-економічних, соціально-культурних і організаційно-економічних чинників, які впливають на стійкість системи "людина – суспільство – держава" [1]. Головним викликом стала агресивна зовнішня політика, здійснювана окремими країнами світу. В умовах геополітичної напруженості змінюються пріоритети і цільові орієнтири суспільного розвитку. На потреби воєнно-промислового комплексу і гонки озброєнь починають працювати інновації, досягнення у сфері штучного інтелекту, кібернетики, технологічного розвитку. Повномасштабне вторгнення країни-агресора на територію України, руйнація її житлового фонду, критичної інфраструктури, загибель цивільного населення є порушенням принципів і норм міжнародного права з довготривалими наслідками для світової спільноти, її безпеки та можливостей розвитку.

Глобальній безпеці загрожує протистояння між ядерними державами, гонка озброєння, залучення до сфери конфліктів нових країн. Повномасштабна війна з усіма ознаками геноциду, розпочата РФ і спрямована на знищення українців як нації, посилила суб'єктність України на міжнародній арені, розширила її можливості впливу на рішення міжнародних організацій щодо життєво важливих питань сучасного розвитку. Проте позиція України в геополітичному

просторі є неоднозначною, оскільки поєднує її суб'єктність як епіцентра спротиву воєнній агресії з функцією рециєнта міжнародної допомоги. В практичній площині це означає, що країна знаходиться під впливом різних за генезисом ризиків і загроз, а відтак має напрацьовувати власне концептуальне бачення мінімізації їх негативних наслідків з чітким визначенням пріоритетів.

Геополітичним трендом трансформаційних змін є зростання економічної і соціальної нерівності, спричиненою надмірною диференціацією населення у доходах, доступі до освітніх, культурно-просвітницьких, медичних, соціально-побутових послуг. Розширення зон соціальної напруги, порушення соціальних зв'язків посилює ризики суспільно-політичної нестабільності й економічної ексклюзії з поширенням на значні сегменти світових товарних ринків і ринків праці. Соціальна нерівність, її крайні прояви загрожують світові такими руйнівними наслідками, як зростання бідності, поширення голоду й епідемій, злочинності та соціальних конфліктів. Згідно даних, наведених у Звіті про світову нерівність 2022 року, рівень диференціації населення у доходах і багатстві досягла безпрецедентного рівня. Найбагатші 10 % населення світу володіють більше, ніж 76 % світового багатства, а найбідніші 50 % – лише 2 % [2]. Небезпечні ризики тісно пов'язані з сучасними процесами масштабного заміщення реального виробництва торгівельними експортно-імпортними операціями з постачання тих чи інших товарів і послуг, внаслідок чого втрачаються робочі місця і скорочується сфера продуктивної зайнятості. Звуження внутрішнього ринку багатьох європейських країн через розміщення виробництв в країнах Азії та домінування спекулятивного капіталу над промисловим на тлі пріоритетного розвитку торгівлі над іншими сферами економічної діяльності поступово трансформується в проблему резиліентності, оскільки позбавляє економічно активне населення робочих місць за місцем проживання.

Серед ключових глобальних трансформацій активізація міграційних процесів внаслідок війн, стихійних лих, поширення бідності. Загальна кількість

міжнародних мігрантів у 2020 році досягла 281 мільйона осіб [3]. Міграційна криза, яка охопила країни ЄС у 2015 році, поглибилась останнім часом через збільшення потоків переміщення населення у пошуку кращих можливостей. За таких умов зростають ризики виникнення нових епідемій, соціальних конфліктів на етнічній основі. Загрозливою є практика деяких країн-терористів, які агресивною політикою формують потоки вимушеної міграції та використовують її як інструмент створення нестабільної ситуації в інших країнах-рецепієнтах прибулого населення. Процеси перерозподілу населення в глобальному просторі вимагають активних дій від національних урядів, швидкого реагування на можливу зміну ситуації, залучення додаткових інвестицій у системи охорони здоров'я та соціального захисту, а також перегляду пенсійних систем.

Геополітичною реальністю обумовлено статус України як країни, що знаходиться на етапі перемовин про членство в ЄС. Ця обставина актуалізує для неї низку нових викликів, передовсім це необхідність гармонізації вітчизняного законодавства з європейським та забезпечення верховенства права і правосуддя. Актуальним є вирішення інших проблем, пов'язаних з бізнес-діяльністю (зокрема, запровадження санітарних і фітосанітарних норм), що вимагатиме додаткових державних інвестицій для створення нових лабораторій та мотивації бізнесу запроваджувати ті чи інші нововведення. В аспекті охорони навколишнього середовища діють доволі жорсткі директиви і регламенти, які вимагатимуть від України активного пошуку алгоритмів і конкретних шляхів їх імплементації в економічну практику. За експертними висновками, з якими не можна не погодитись, Україну чекає тривалий період адаптації до нових умов, впродовж якого необхідно гармонізувати 3000 норм європейського законодавства (яке складається з 35 підрозділів, від ринку капіталу до соціальної політики), підготувати бізнес до жорсткої конкуренції, що може сприяти вступу країни в європейське співтовариство принаймні у 2030 році [4]. Україна, започаткувавши масштабне економічне і соціальне реформування, по суті йде

шляхом впровадження системних стратегічних трансформаційних змін, які передбачають зростання резилієнтності державного устрою, системи територіальної організації влади.

Література:

1. Фромм Е. *Втеча від свободи*. Харків: Книжковий Клуб, 2019. 288 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Fromm_Erich/Vtecha_vid_svobody (дата звернення 25 серпня 2024 року).
2. *World Inequality Report 2022*. URL: <https://wir2022.wid.world/> (дата звернення 25 серпня 2024 року).
3. United Nations. (2023). *World Population Prospects 2022: Demographic Highlights*. URL: <https://population.un.org/wpp> (дата звернення 25 серпня 2024 року).
4. Чотири висновки про вступ до ЄС (2023). URL: <https://forbes.ua/money/ukraina-pochinae-peremovini-pro-vstup-do-es-yak-voni-vidbuvatimutsya-do-chogo-gotuvatisya-biznesu-ta-yaki-reformi-treba-provesti-gayd-po-evrointegratsii-15122023-17922> (дата звернення 25 серпня 2024 року).

УДК 738.1.03(477.53):001.9

ІСТОРІЯ ПОЛТАВСЬКОЇ ПОРЦЕЛЯНИ У НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ ТА ПУБЛІЦИСТИЦІ

Зіненко Т.М.

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Zinenko_TM@nipp.edu.ua

Полтавська порцеляна – явище в українському мистецтві, що досліджено не повно і фрагментарно. Тому питання потребує максимального охоплення усіх існуючих на теперішній час джерел, їх систематизації і аналізу. Це особливо актуально сьогодні, коли проблематика збереження, відтворення, популяризації української культурної спадщини звучить особливо гостро. Національна українська ідентичність, яка чітко проглядається у творах і тиражованій